SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. C. No. 88. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MAY 11, 1993. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 11-го ТРАВНЯ 1993. Ч. 88. РІК C.

НРУ ЗНІМАЄ МОРАТОРІЙ НА КРИТИКУ УРЯДУ

Київ (УНІАР). — Тут у вівторок, 4-го травня, серія політичних заходів під назвою „Весна України" розпочалася зустріччю голови Народного Руху України Вячеслава Чорновола з киянами — прихильниками Руху. Зустріч відбулася в приміщенні Інституту ядерних досліджень АН України.

В. Чорновіл подав свої думки щодо соціяльно-політичної ситуації в Україні. Він вважає, що падіння економіки є наслідком найбільшої помилки, допущеної після проголошення незалежності України. Це — відсутність змін у політичній системі держави. Звідси, вважає Чорновіл, і половинчатість рішень Уряду, несприацювання декретів, економічний шантаж з боку країн СНД. Введення президентського представництва на місцях, на думку Чорновола, стало ширмою для колишніх партократів, „ця ієрархічна структура вимагає негайного реформування".

Голова Народного Руху України не годиться зі становищем прем'єр-міністра України Леоніди Кучми що до переваги економіки над політикою. Однак віддав належне прем'єрові, що він провів консультації з представниками різних політичних сил, при чому особливо прислухався до пропозицій НРУ і висловив намір бути ініціятором реформ. Проте зміни в Уряді, на думку Чорновола, відбулися не на краще. За його словами, новий міністер економіки Юрій Банніков має тісні родинні зв'язки з Москвою і розпочав свою діяльність з того, що дав наказ перекласти документацію міністерства на російську мову та попросив, щоб з ним спілкувалися російською мовою. „Народний Рух України знімає мораторій на критику Уряду", — заявив Чорновіл.

З критикою становища Президента України виступає також Українська Консервативна Республіканська Партія, очолювана Степаном Хмарою. УКРП засуджує „підступну спробу Кравчука інтегрувати Україну в імперські структури" і вимагає від нього виконувати функції Президента незалежної держави, дотримуватися лінії „встановлення двосторонніх, рівноправних, взаємовигідних міждержавних відносин згідно з принципом позаблоковости". УКРП закликає демократичні організації і громадян „виявити активність та не допустити до відновлення колоніялізму чи встановлення неоколоніялізму в Україні". Звернення підписав С. Хмара.

ГЕН. О. СКИПАЛЬСЬКИЙ В БАВНД БРУКУ

С. Бавнд Брук, Н. Дж. — Комітет Допомоги Україні, Відділ Центрального Ню Джерзі, влаштовує доповідь голови Спілки Офіцерів України, ген. Олександра Скипальського на тему „Роля збройних сил України в творчому будівництві самостійної держави". Доповідь відбудеться в Центрі Української Культури в Бавнд Бруку у п'ятницю, 14-го травня. Початок о год. 7-ій вечора. Американсько-українські ветерани привітають генерала військовим салютом.

Помер С. Гординський

Верона, Н. Дж. — Тут у місцевій лікарні помер у суботу 8-го травня 1993 року в полудневих годинах один зі найвизначніших постатей українського культурного життя, поет, мистець, літературознавець, перекладач і автор численних мистецьких монографій Святослав Юрій Гординський. Смерть наступила після короткої недуги на 86 році життя. Повний життя, енергії та в розгарі праці над монографією про мистця Василя Масютина 29-го квітня впав на вулиці Верони втративши притомність, щоб її вже не відзискати до смерти, яка наступила в тиждень пізніше.

Св. п. С. Гординський.

Із відходом С. Гординського у засвіти, закінчується немов одна епоха українського мистецького життя Львова, якої одним з останніх епігонів був С. Гординський, вмімково многогранна людина і мистець.

Він учень Олекси Новаківського, студіював пізніше в Берліні і Парижі, а відтак до Другої світової війни проживав у Львові та був мотором його мистецького життя. Один із співосновників АНУМ, був організатором ра учасником численних мистецьких виставок у Львові, а рівночасно відомим поетом, автором збірок і перекладів, як також монографій та численних статтей на мистецькі і літературні теми. До кінця свого плодовитого життя був м. і. також вірним співробітником щоденника „Свобода". Був дійсним членом Наукового Товариства ім. Шевченка та Української Вільної Академії Наук.

Останньо надано йому почесне громадянство міста Львова, яке він вперше після довгих років відвідав у 1991 році. Осінню 1992 року в Києві відбувся святочний вечір на пошану С. Гординського, на якому промовляли про мистецьку і літературну діяльність його Р. Лубківський, С. Жулинський, Д. Степовик і В. Гординський. В Україні саме підготовано до друку збірку статтей С. Гординського на мистецькі теми як також другу на літературні.

Покійний залишив у смуті дружину Мирославу, доньки Ладу та Ларису з родинами, сестру, відому піяністку Дарію Каранович і двох братів д-ра Богдана з родиною і Володимира з родиною.

Парастас відбудеться у вівторок 11-го травня о год. 7:30 вечора в УКЦ св. Івана Хрестителя в Ньюарку, а похорони відтам в середу 12-го о год. 9:30 на український православний цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку.

ЗСА заморозили активи країн, які підтримують тероризм

Вашінгтон. — Департамент скарбу повідомив, що Уряд З'єднаних Стейтів прийняв рішення заморозити фінансові активи п'яти країн, причетних до міжнародного тероризму. Загальна сума цих активів перевищує 2.1 біл. дол. У звіті вперше оприлюднено обсяг кожного із заморожених вкладів закордонних держав. Рішучий крок американського Уряду дає до зрозуміння, що час „словесних погроз" закінчився і той, хто підтримує тероризм, повинен собі здати справу, що він не уникне відповідальности.

Згідно зі звітом Департаменту скарбу, найбільші заблоковані в ЗСА активи належать Іракові — 1.1 біл. дол., 903 міл. дол. має Лівія, 111 міл. дол. — Куба, 2.8 міл. дол. — Північна Корея. Як відомо, 22 міл. дол. іранських активів залишаються замороженими в ЗСА від часу кризи з американськими закладниками в Теґрані у 1979—1981 роках.

Єдиною державою, яка уникнула кари, хоч Вашінгтон і її звинувачує у підтримці тероризму, - Сирія. Вона далі має доступ до своїх 249 міл. дол. Державний департамент ЗСА вважає, що хоч Сирія і причетна до терроризму, нема доказів, що сирійські офіційні особи „безпосередньо брали участь у плянуванні чи здійсненні терористичних акцій, починаючи від 1986 року".

Сенатор Чарлз Ґресслі висловив розчарування у зв'язку з тим, що у звіті „не знайшли віддзеркалення фінансові вклади терористичних організацій" у З'єднаних Стейтах. На цей закид представники департаменту відповіли, що тепер вони вивчають список 39 міжнародних терористичних груп, щоб визначити, чи можна до них застосувати подібну урядову акцію.

Кувайт зміцнить кордон з Іраком

Ер-Ріяд, Савдійська Арабія. — Кувайт має намір відгородитися від Іраку глибоким ровом на всій довжині 200-кілометрового кордону між двома державами „для забезпечення більшої безпеки емірату". Про це повідомив міністер оборони Кувайту Алі ас-Сабах. За його словами, створення прикордонного рова займе кілька місяців.

Рішення про це уряд Кувайту прийняв минулого тижня, після інциденту, коли декілька диверсантів перейшли кордони країни з Іраку, плянуючи вбити колишнього президента ЗСА Джорджа Буша, який гостював у Кувайті. За словами затриманих диверсантів, вони без перешкод проникли на кувайтську територію на автомобілі, навантаженому вибухівкою. Рів, який плянується викопати, не лише позбавить порушників кордону такої можливости, але й буде мати символічне значення, ніби відкидаючи всякі відносини з урядом Саддама Гуссейна.

Згідно з пляном кабінету міністрів Кувайту, глибина рова становитиме понад три метри, а ширина — понад п'ять метрів. Крім того, кувайтський берег рова буде зміцнений піщаним валом висотою коло чотирьох метрів. Контракт на будівництво рова підписаний з п'ятьма чужинецькими фірмами.

На думку спеціялістів, будівництво піщаної стіни і рова буде недостатнім, щоб спинити наступ іракської армії, але інженерні споруди значно зменшать можливість диверсій з боку Іраку. Крім вала і рова Кувайт плянує створити у прикордонній смузі систему мінних полів.

Рішення кувайтського уряду підкреслює ще одну сторону відносин між двома країнами. Воно означає, що неодноразові спроби ряду міжнародних посередників хоч би трохи примирити колишніх антагоністів не увінчалися успіхом. Марокканський король Гасан II, генеральний секретар Арабської ліґи Есмат Абдель Меґід та інші відомі арабські діячі не змогли зблизити Кувайт й Ірак. У Кувайті вважають, що примирення неможливе доти, поки Іраком править Саддам Гуссейн.

ЕВРОПЕЙЦІ ВІДКИНУЛИ ПЛЯН Б. КЛІНТОНА ЩОДО БОСНІЇ

Вашінгтон. — За останні два дні посилилися розбіжності щодо балканської проблеми між союзниками з НАТО. Ще у п'ятницю, 7-го квітня, президент Билл Клінтон, який висунув плян обмеженого бомбардування позицій боснійських сербів і скасування ембарґо на доставу зброї боснійським мусулманам, заявив, що, безперечно, властися знайти спільну мову з союзниками і виробити спільний підхід до цієї проблеми. Але вже в суботу, діставши від державного секретаря Воррена Кристофера звіт, в якому було сказано, що переговори з керівниками країн Західної Европи ні до чого не привели і ці країни відмовляються від рішучих дій у Боснії, президент Б. Клінтон на деякий час відмовився від плянів невідкладних військових приготувань.

Згідно з даними В. Кристофера, більшість союзників з НАТО, а також Росія, яка недавно готова була післати в Боснію і Герцеговину своє військо у складі миронсоних сил ООН, вважають за потрібне дочекатися референдуму, призначеного парляментом так званої „Сербської республіки Боснії і Герцеговини" на 15—16-го травня. На референдум висувається питання про ставлення боснійських сербів до пляну мирного врегулювання Овена — Венса, згідно з яким територія Боснії і Герцеґовини повинна бути розмежована на десять автономних областей з окремим проживанням національностей.

Парлямент Сербської республіки Боснії і Герцеговини відкинув цей плян і передав справу на розгляд населення. Можливість того, що серби погодяться віддати захоплені ними під час громадянської війни в Боснії і Герцеговині землі, надто мала. Однак для західньо-европейських держав, які бояться загрузнути у війні на Балканах, цей референдум — добрий привід ще затягнути час.

Якщо країни Західньої Европи не підтримають ініціятиву американського президента, то З'єднані Стейти не будуть діяти самостійно, в усякому разі найближчим часом, бо ні Рада безпеки ООН, ні Конґрес ЗСА не обговорювали поки що запропонований Білим Домом плян.

У СВІТІ

МИНУЛОГО ТИЖНЯ відбулася зустріч дипломатів ЗСА і Північної Кореї у Пекіні, на якій прийшли до висновку, що є конечно відбути двосторонні переговори на урядовому рівні для вирішення проблем ядерної безпеки на Корейському півострові.

ПОЛІЦІЯ СРІ ЛЯНКИ заявила, що вбивцею президента Р. Премасади був бойовик з екстремістичної організації „Тигри звільнення 'Тамі́л ісляму' ". Самовбивцю, який ввігнався у першотравневу кольону з вибухівкою, впізнали з фотографій дві особи, які повідомили поліції також те, що він проживав у будинку недалеко від резиденції голови країни.

БІЛІ ФАРМЕРИ у південноафриканській провінції Трансваал зформували загони самооборони, запровадили поліційну годину і вимагають від всіх чужинців залишити територію, яку вони охороняють. Така реакція на бандитські напади на білі господарства, які робляться не тільки заради наживи, але й на расовому ґрунті. Лише за минулий тиждень у Південно-Африканській Республіці були вбиті п'ять фармерів і поранені двоє. Президент Трансваальського аграрного союзу Дріс Брувер переконаний, що ні уряд, ні Африканський національний конгрес не можуть більше контролювати ситуацію, що створилася. „Фармери готуються до війни, щоб захищати свої землі, і створюють власну армію", — твердить він.

АДМІНІСТРАЦІЯ МОСКВИ відмовила руховi „Трудова Росія" і Російській комуністичній робітничій партії організувати масові акції під час святкування Дня Перемоги 9-го травня. Московська міська Рада на своєму засіданні прийняла рішення „не мати справи з організаторами першотравневого побоїща, проти яких вже порушено кримінальну справу". Розпорядженням посадника Москви Юрія Лужкова право на проведення маніфестації надане Союзові офіцерів і Ліберально-демократичної партії Росії. Згідно з документом, підписаним головою міської адміністрації, кількість учасників мітинґу на Совєтській площі обмежене до 30,000 осіб.

ПРЕЗИДЕНТ ІТАЛІЇ Оскар Люїджі Скальфаро заприсяг п'ятьох нових міністрів уряду. Декрети про їх призначення голова держави підписав у вівторок, 4-го квітня, на подання голови Ради міністрів Карла Чампі. Необхідність змін у складі кабінету була викликана тим, що вже за добу чотири міністри від Демократичної партії лівих сил і „зелених" склали резиґнацію. Вони пішли на цей крок на знак протесту проти рішення парляменту відхилити вимоги прокуратури про притягнення до відповідальности колишнього лідера італійської соціялістичної партії Беттіно Кракcі, якого обвинувачують у корупції і фінансових махінаціях.

ПРЕЗИДЕНТ ЛИТВИ Альґірдас Бразаускас підписав указ про відкликання амбасадора у ЗСА Станіслава Лазорайтіса. 68-річного дипломата переводять амбасадором в Італію, де він працював довгий час. Опозиція в парляменті в різних тонах обвинувачила голову держави в тому, що він і правляча більшість — Демократична партія праці Литви — прийняла акт політичної відплати щодо С. Лазорайтіса за те, що він висунув свою кандидатуру у президентських виборах і став для Бразаускаса серйозним конкурентом — набрав майже 40 відс. голосів виборців.

ШЕЙХ ГАСАН НАСРУЛЛЯ знову вибраний генеральним секретарем фундаменталістської ісламської організації Гезболла. Коло 300 делеґатів цієї групи на своєму з'їзді знову виступили проти переговорів у справі близькосхідного урегулювання і заявили, що збройна боротьба — „єдина можливість" звільнити контрольовані Ізраїлем арабські території.

Прокуратурі бракує фахівців

Київ (УНІАР). — Тут 4-го травня відбулася зустріч генерального прокурора України Віктора Шишкіна з представниками засобів масової інформації. Як заявив генеральний прокурор, прокуратура протягом останнього року вирішувала організаційні питання. Раніше транспортова, військова, економічна та спеціяльна прокуратура були підпорядковані Москві. Підпорядкування їх Україні поставило перед генеральною прокуратурою нові завдання. „Настав той час, коли прокуратурі потрібні інтелектуально підготовлені бійці. Ми повині працювати на 'судове крісло'. Зараз у прокуратурі бракує близько 2,400 працівників. У нових умовах необхідно мати кваліфікованих фахівців-фінансистів, бо новий час, нова економіка ставить перед працівниками прокуратури питання розгляду економічних справ", — заявив генеральний прокурор.

Міністер внутрішніх справ Андрій Василишин 6-го травня заявив на сесії Верховної Ради, що для поліпшення роботи МВС потрібно 25 біл. карбованців і для докомплектування міліції потрібно понад 120,000 осіб.

НАВЧАЮТЬСЯ ЗА І. КРІП'ЯКЕВИЧЕМ

Дніпропетровське (УНІАР). — Обласне Видавництво „Пороги" двома 100-тисячними накладами видало книгу „Коротка історія України" Івана Крип'якевича. Міністерство Освіти України затвердило цю книгу як підручник для загальноосвітніх шкіл. Для потреб освіти тут також видано книжку для вчителів „Англійська мова", базовану на новітніх методах навчання.

Демократи звернулися до народу

Київ (УНІАР). — Тут 3-го травня оприлюднено звернення Конгресу Національно-Демократичних Сил (КНДС) до народу України у зв'язку з першотравневими конфліктами у Москві та політичними маніфестаціями в Києві.

У зверненні сказано, що до подібних конфліктів веде відродження комуністичних організацій, які піднімають голову в Україні і намагаються через більшість у Верховній Раді скасувати указ про заборону КПУ, затвердити незаконне обрання компартійних номенклятурників до Конституційного Суду, зліквідувати структуру представників Президента і відродити всю повноту большевицької влади рад. Рішучі дії демократичних організацій, сказано у зверненні, загальмували повторення московських подій в Україні, але загроза їх повторення не зникла.

Головною причиною паралічу виконавчої влади та багатьох інших проблем автори заяви вважають Верховну Раду та місцеві ради усіх рівнів, зформовані за часів повновладдя Комуністичної партії. В цих органах зосередилась найреакційніша частина колишньої компартійної номенклятури різних рангів і рівнів. КНДС вважає ради „руйнною політичною силою, рудиментом імперії і тоталітарної комуністичної системи, яка не тільки мріє про повернення старих порядків, але й активно діє в цьому напрямку".

КНДС закликає всі політичні демократичні сили і широкі верстви населення до активних дій за припинення уповноважень Верховної Ради і рад усіх рівнів., скликання конституційної асамблеї для ухвалення нової конституції, нового закону про вибори та проведення виборів до парляменту і до органів місцевого самоврядування. Звернення підтримали 16 політичних організацій і партій, які входять до КНДС.

В АМЕРИЦІ

ОСТАННІМ ЧАСОМ появилася велика кількість статтей та дописів у пресі, як також і портретів на обкладинках американських журналів про Гіллари Родам Клінтон Білий Дім і співпрацівники Г. Клінтон заявляють, що це тільки збіг обставин і не надто добре плянування редакторів. Більшість статтей старається представити її не як спосібного адвоката-маніпулянта,а як жінку Першу лейді, яка вміло поєднує родинні обов'язки з вимогами свого становища та керівника комісії, що випрацьовує програму охорони здоров'я. Одначе політичні спостерігачі уважають, що це не припадок, бо згідно із тут і там почутими вістками цей плян потребуватиме загальної громадської підтримки.

ЛАВА ПРИСЯЖНИХ Вищого суду в Бостоні рішила, що документи, які д-р Мартин Лютер Кінг передав на зберігання Бостонському університетові, цей університет має право затримати. Це рішення було зроблено на базі позову вдови д-ра М. Кінга Коретти, яка хотіла ці документи перенести до Центру мирних громадських змін ім. Кінга в Атланті. Лава присяжних винесла рішення на базі листа, написаного д-ром М. Л. Кінгом у 1964 році, що у випадку його смерти ці документи стають власністю університету. Адвокат вдови Джеймс О'Брайн сказав, що родина буде апелювати це рішення.

БЮРО СТАТИСТИКИ праці минулого тижня повідомило, що продуктивність американських фабрик у першому кварталі цього року значно зросла. Це, є добрим показником заробітку, як і підтвердженням, що американське виробництво стає щораз кращим і більш конкурующим. Причиною того зросту в першу чергу були збільшені замовлення на компʼютери і авта американського виробництва. Натомість продуктивність у секторі приватної економіки, яка складається звичайно з таких послуг, як банківництво, освіта і продаж, зовсім не збільшилась протягом першого кварталу. Це вперше ця ділянка не виказала квартального зросту від часу офіційного проголошення закінчення рецесії тому два роки.

ВІДБУДЕТЬСЯ ПОКАЗ МОДИ Є. ТРІСКИ

Ню Йорк. — Фундація Піддержки Дипломатичних Представництв України влаштовує показ жіночого одягу модельєрки Євгенії Тріски. Моделі презентуватимуть Лада Лисняк, Уляна Кекіш, Лариса Крупа, Олена Новицька, Валя Харенко, Калина Чолган.

У музичній частині виступлять: Калина Чолган — меццо-сопрано, Лариса Крупа — фортепіяно, Юрій Харенко — скрипка, Оксана Кровицька — сопрано. Програму вестиме Лариса Лисняк. Буфет — у заряді членок Українського Інституту Америки.

Імпреза відбудеться у суботу, 15-го травня, в Українському Інституті Америки, 2 схід 79-та вул. в Ню Йорку. Початок о год. 3-ій по полудні та о год. 7-ій вечора. Вступ — 20 дол., студенти — 10 дол. Увесь дохід призначений на фонд амбасад України.

ФЕСТИВАЛЬ ЦЕРКВИ СВ. ЮРА

Ню Йорк. — Український фестиваль церкви св. Юра (7-ма вул.) відбуватиметься тут 21—23-го травня.

Р. Рудницький концертує в Україні

Янгставн, Огайо. — Піяніст-віртуоз Роман Рудницький отримав запрошення від Львівської фільгармонії взяти участь у фестивалі „Віртуози" між 17-им і 25-им травня у Львові. Він дасть речиталь та виступить із Львівською фільгармонією у спеціяльній програмі американської музики. Він останньо концертував в Україні в грудні 1990 року і березні 1991 року і тоді грав у Львові, Тернополі, Івано-Франківському, Києві, Запоріжжі, Рівному та в Чернівцях.

Тепер Р. Рудницький відбуває турне по Англії.

Р. Рудницький, який від року 1972 є професором фортепіяну у Стейтовому університеті в Янгставні, Огайо, вже дав концерти в понад 50 країн світу. В 1992 році він концертував в Еквадорі, Чіле, Гайляндї, Савді Арабії, і на островах Гуан і Сайпан.

В червні і липні він концертуватиме в Еквадорі і Колюмбії на запрошення Інформаційної Агенції ЗСА і так само концертуватиме в Чіле і Гандурасі в серпні і вересні. Він матиме своє восьме турне по Австралії, а в поворотній дорозі дасть речиталі на острові Тонга.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник — Ukrainian Daily

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc at 30 Montgomery Street, Jersey City, N J 07302

Svoboda: (201) 434-0237 — UNA (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster: Send address changes to

Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N J 07302
Tel (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N J

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і money orders виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 — Jersey City, N J 07303

Гарна програма у теорії — сумнівна у практиці

У минулому тижні відбувся у Києві дводенний з'їзд Української Республіканської Партії. Її голова Михайло Горинь скваліфікував її, як „правий центр". В українській діяспорі тільки одиниці орієнтуються у лябіринті політичних партій в Україні — правих, центрових, лівих, крайніх і поміркованих — здебільша з подібними або й тотожними програмами, — і дивуються, звідкіля взялася та партоманія, коли ситуація в Україні вимагає поділ на дві партії, два табори — тих, що хочуть зберегти і закріпити тамошню державу, і тих, які її не хочуть. Михайло Горинь, колишній „репресований" мешканець ґулаґів, відвідавши Америку і зокрема редакцію „Свободи", зробив на присутніх прегарне враження і милий спомин. Запитаний, на чому спирає свій оптимізм у майбутність України відповів з гумором: „Драбинястий віз їде подіравленою дорогою і трішки посувається вперед". На пресовій конференції після отого З'їзду, Горинь змалював реалістично препоганий стан економіки і всієї дійсности в Україні.

Українська Республіканська Партія М. Гориня — читаємо у вістці з Києва стурбована орієнтацією Уряду Леоніда Кучми на тісну співпрацю з країнами Співдружности Незалежних Держав (СНД), особливо з Росією, бо вбачає у цьому поважну загрозу для України, включно з загином державної незалежности. У протилежності до такої „орієнтації" — УРпартія пропонує створення Балтійсько-Чорноморського бльоку та орієнтацію на Захід. Домагається виступу України із складу СНД, — є за „ядерний характер України" та за систему европейської безпеки.

Це звучить дуже гарно, але породжує сумніви щодо реалізації такого гарного пляну. Недавно чули ми тут інформації дуже поважного члена Верховної Ради України, члена Академії Наук у Києві, професора Ігоря Юхновського, який цифрами імпорту й експорту документував конечність торговельних зв'язків з Росією і її сибірськими автономними мусулманськими країнами, і також із Грузією, яка не належить до СНД. Україна не є економічно самовистачальною і мусить імпортувати нафту, природний ґаз і все інше, необхідне для її промислу та щоденного життя (ґазоліна для комунікації). Сам прем'єр Кучма їздив до арабських продуцентів нафти на Близькому Сході. Були переговори з Іраном. Транспорт в Україну надзвичайно трудний і складний. „Орієнтація на Захід" цієї проблеми не розв'яже, хоч би тому, що европейський Захід сам імпортує нафту. Поняття „Захід" дуже широке і покищо не всі країни Заходу — з Америкою у проводі „охочі сприяти концепції, яку пропонує Республіканська Партія: вона, Америка, надто довго трималася орієнтації на московський центр, щоб погодитися на нехтування Україною економічних зв'язків з Росією. Федерація Росії не втримається, уже тепер щораз виразніший самостійницький рух в її азійських країнах. Тоді настане інша конфіґурація сил.

Гельсінкський договір, ще за існування СССР і за ери холодної війни, створив на папері систему европейської безпеки. Це таке саме широке й ілюзоричне поняття, як поняття, „Заходу".

Отакій ідеалістичній, у реальній дійсності сумнівній концепції закордонної політики — Українська Республіканська Партія протиставить єдино правильну програму у політиці внутрішній. Єдність усіх конструктивних сил України для побудови її держави. Сприяти приватизації, головно дрібних підприємств. Твердження М. Гориня про „драбинястий віз" — колись оптимістичне — покищо не справдилося. Щоб збулося воно — треба чогось більше, як ідеалізм, треба віри у Захід і европейську систему безпеки. Та й конечна ще довга підготова ґрунту для здійснення гарного теоретичного пляну гарної людини — Михайла Гориня.

ПРЕЗИДЕНТ УЗБЕКІСТАНУ Іслям Карімов завершив офіційну візиту в Німеччину. Підсумком поїздки стало підписання міжурядових угод про культурне співробітництво, створення двостороннього економічного фонду допомоги тощо. І. Каріма прийняв федеральний президент Німеччини Ріхард фон Вайцзеккер.

Микола Бараболяк

А У МЕДАЛІ СТОРОНИ ДВІ

Чували про бабу, що товкла воду у ступі? Таке зі заходами Заходу, а ООН і ЗСА зокрема, про замирення у Боснії. Два західні мудреці, британець Овен і американець Венс, поділили Боснію на 10 „кантонів", щоб нікому не було кривди, три мусулманські, три сербські і теж три хорватські з невтральним районом столиці Сараєво, і кажуть сторонам розписатися, що годяться на співжиття у такій „перебробленій" Боснії. Не був би цей проєкт поганим, коли б ці „кантони" можна було так викроїти, щоб вони були етнічно і конфесійно суцільними. А то в кожному з них таки залишиться меншість, дальше джерело обурень і конфліктів. А як було б із центральним урядом у Сараєві? Коаліція християн, сербів і хорватів, проти мусулман чи хорватів і мусулман проти сербів? Врешті як ці національні одиниці розкладені. Три мусулманські так: один у центрі коло Тузли на північ від Сараєво, другий на сербському кордоні з центром у Сребрениці і третій на заході на хорватському кордоні з містом Біґач. Так порозкидані теж хорватські і мусулманські.

А серби тим часом послідовно „вичищують" мусулманів зі своїх прикордонних смуг, проявом чого є окупація останніми тижнями Сребрениці. Таку ж акцію зачали і хорвати наступом із півдня та заходу. Видимо готуються умови для зміни кордонів нинішньої Боснії; серби „вичищують" мусулман із східних і північних смуг, хорвати зі західних. Криваве і жорстоке це „вичищування". Та годі не сягнути дещо до історії для кращого розуміння цього жалюгідного процесу.

Після поразки сербів у 1939 році на полі Косово землі заселені сербами, нинішніми боснійцями і частинно хорватами попали у турецьку неволю. Визволились із неї щойно 1872 р. завдяки допомозі Росії. (Відси та відданість сербів Росії). Боснія після короткого панування над нею Австрією, стала в 1918 році знову частиною Сербії. Однією з „незалежних" республік „міні-СССР" — Югославії вчинив Боснію хорват-комуніст Броз Тіто, розв'язавши таким чином проблему співжиття на тому терені трьох ворогуючих віками зі собою елементів — сербів, хорватів і мусулман.

Ненависть сербів до їх потурчених за панування турків братів боснійців є півтисячолітньої давности. Уявімо собі як ми дивились би були на наших земляків скажімо Одещини, чи Херсонщини, коли б туркам удалось би було під час їх інтервенцій в Україні перевернути їх у мохаммедан?

Ненависть між трьома групами населення нинішньої Боснії має такі глибокі коріння, а криваві події останніх двох років так їх поглибили, що там не може бути й мови про якесь мирне співжиття, чи хоч би контрольоване політичне спілкування, навіть, коли б воно було в їхньому інтересі. Те, що пропонують панове Овен і Венс, перетворення Боснії у якусь політичну „Швайцарію", це „маріння стятої голови". Про це писав я, на сторінках „Свободи" вже тому більш півроку (в числі за 17-те вересня м. р.) м. і. таке: „Не можна брати дуже зазле сербам Боснії, що вони бажають з'єднатись із материком. Йдеться тільки про методи їх дії. Та мирним шляхом — це не було б так просто. Мусулмани покликаються на принцип непорушности кордонів, і навіть переговорювати про їх зміну не хочуть... То чи не єдиний розумний вихід із ситуації поділити ту створену Тітом у 1946 році державу, змінивши її кордони і мирним шляхом розмежувати історичних ворогів? Державний секретар ЗСА Іґельбурґер погрожував сербам, що вони мусять залишити окуповані ними терени, бо інакше біда з ними буде...

Погрози продовжуються, а від серпня минулого року згинуло знову десятки тисяч невинного населення, попалено і зрівняно зі землею десятки садиб, індустріяльних заводів. Не розумніше було, враховуючи непримиримість противників, розмежувати їх зовсім, сполучивши це з добровільним переселенням населення? Чи коли б скажім я був у шкурі того боснійця, не легше було б мені, як визнавцеві ісляму, пережити залишення моєї хати скажімо близько хорватського чи сербського кордону, чи коли б бувши хорватом залишити землю біля Туслі і перенестись на схід, замість попасти в озвірілі тенета серба? Переселення прикре, але не трагічне. Можливе договірне відшкодування. Все ж це

(Закінчення на стор. 4)

Павло Політюк,
Київ

КОМІСІЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ВИМАГАЄ ЗВІЛЬНЕННЯ Ю. СПІЖЕНКА

В Україні вибух перший після „нафтових" справ колишнього прем'єра Вітольда Фокіна, великий урядовий скандал. Якщо нафта визначає здоров'я економіки, то цього разу мова йде про здоров'я людей. Голова постійної Комісії Верховної Ради України з питань охорони здоров'я Павло Вициак звинуватив міністра охорони здоров'я Юрія Спіженка в махінаціях з валютою при заключенні контрактів на закупівлю медичних препаратів.

Необхідно відмітити, що це звинувачення безпосередньо пов'язане зі звільненням першого віцепрем'єра України, відомого представника демократичних сил, академіка Ігоря Юхновського.

Повернемося трохи назад для того, щоб були зрозумілими правдиві причини цих подій. Після зміни кабінету Фокіна новий прем'єр Леонід Кучма проголосив війну мафії та корупції. Тоді була створена комісія у „нафтових" справах. На цій хвилі потім утворилася спеціяльна комісія для перевірки контрактів на постачання в Україну ліків. Міністрові охорони здоров'я цей крок не сподобався. Почалося довге бльокування праці нової комісії з його боку. Комісію очолив Олександр Костюк, заступник голови комісії Верховної Ради.

Але ж ситуація в Україні з ліками стала дійсно катастрофічною. „Цього року ми вже не можемо лікувати ті хвороби, які лікували ще вчора. Ми не маємо медикаментів", — заявив 16-го березня П. Вициак.

Лікарі з певністю стверджують, що тепер фактично неможливо допомогти хворим на цукрицю, серцеві та інфекційні недуги. Причина такого жахливого стану проста — бракує грошей. П. Вициак стверджує: „Уряд нічого не зробив для налагодження власної фармакологічної промисловости і не надав грошей для закупівлі ліків за кордоном".

Але тут він помилився. Уряд дав гроші, хоча і не багато. Це підтвердив і Олександр Костюк: „Нам надали лише 279 млн. ам. дол замість 800, яких ми вимагали". Але звідки дістати Україні грошей, особливо доляри, якщо тільки соціяльні програми, у більшості популістські, „з'їдають" 40 відс. валового національного продукту країни?

В Україні виробляється тільки приблизно 800 різних препаратів. Необхідний мінімум складає 2,500.

Безумовно, розпад імперії болюче вдарив і по медичній промисловості України. Вона залежала майже на 80 відс. від сировини, яка надходила з Росії. З Росії надходила і більшість препаратів.

Цілком зрозуміло, що в такий складний час необхідно зберегати кожний карбованець і кожний доляр. Але головний замовник України науково-виробниче об'єднання „Укрфармація", прямо підпорядковане міністрові Спіженкові, залишалося практично неконтрольованим. Комісія Верховної Ради з питань охорони здоров'я під керівництвом П. Вициака висловила бажання перевірити як використовує „Укрфармація" і міністер Ю. Спіженко надані гроші. Всі прохання показати тексти контрактів з іноземними фірмами залишилися без відповіді. Комісія попросила допомоги у генерального прокурора України. Все залишилоея без змін. Тільки після цього П. Вициак звернувся до І. Юхновського, першого віцепрем'єра і голови Валютно-Кредитної Ради. Тепер Спіженко відмовити вже не міг. Комісія О. Костюка почала працю,

З'ясувалося, що за 1991—1993 роки було підписано 16 контрактів з 15 фірмами. Загальна сума приблизно 267 млн дол. Вже вирішено фінансувати контракти на 180 млн. дол. Найбільші контракти: „Гермед МБХ", — 72,4 млн марок та 44,5 млн. дол., „Торент", Індія, — 36,5 млн. дол., „Мемон", Індія, — 32,4 млн. дол.

Комісія встановила, що більшість контрактів укладено вкрай невдало для України. Більш того, О. Костюк заявив: „Практично немає життєво необхідних медикаментів". Комісія стверджує, що на 6,2 млн. дол. закуплені ліки, без яких Україна могла б обійтися. На 3,3 млн. дол. надійдуть препарати, які в Україні виробляються в достатній кількості і на 22,3 млн. дол. медикаменти, які не можна використовувати, бо вони не пройшли необхідного вивчення на Україні.

Хоча комісія прямо не говорить про особисте зацікавлення міністра Спіженка та інших керівників саме в цих контрактах, це зразу кидається в очі. Справа в тому, що Спіженко і „Укрфармація" підписували контракти не з виробниками, а з посередниками, хоча існували пропозиції

(Закінчення на стор. 4)

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ЯКИМ ПОВИНЕН БУТИ СКВУ?

На сторінках „Свободи" появилися статті, темою яких був СКВУ. В числі 46 з датою 24-го березня 1993 року на першій сторінці поміщено новину про засідання Президії Секретаріяту СКВУ (19-20-го лютого 1993 року, автором якої є д-р Василь Верига.

„Важливу частину дискусії становило питання VI Конґресу, пристосування статуту та взагалі діяльности СКВУ до нових політичних обставин в Україні і на сході Европи" пише д-р В. Верига. От і все про емоційні дискусії над цим питанням, якому присвячено багато часу і подано конкретні пропозиції. Шкода, що тим дискусіям і пропозиціям д-р Верига (і попередні автори статтей про СКВУ) не присвятили довшої уваги, бо може створитись враження, що там „на горі" мало цікавляться „завтрашнім" СКВУ. Цим листом хочу запевнити ваших читачів, що наші дискусії довели до конкретних пропозицій, які сьогодні розглядає Статутова комісія СКВУ. Не буду згадувати в цьому листі про думки інших членів Президії і Секретаріяту, бо час може стати на перешкоді вірного їхнього віддзеркалення мною, тому згадаю тільки мої.

Мгр Є. Мастикаш, секретар Статутової комісії, у своєму звіті (листопад минулого року) писав, що „Ярослав Скрипник, перший заступник президента СКВУ, під час пленарної сесії Секретаріяту СКВУ (1—2-го травня, 1993 року). поставив питання „як дальше бути СКВУ", яке наше відношення до України? В чому полягає наша відповідальність за долю та збереження українського життя у діяспорі? Взявши ці думки до уваги Статутова комісія СКВУ виготовить новий проєкт статуту". Які то були думки висловлені мною в травні минулого року і в листах до Статутової комісії (якої членом я не є)?

Назва: для мене назва, це буде тільки відлунням завдань „завтрішнього" СКВУ. Може бути „Світовий Конґрес Українців" (СКУ). Слово „конґрес" хотіли присвоїти собі під час Світнього форуму українців в Києві минулого року. Пропонували тоді назву „Всесвітній Конгрес Українців". Я звернув їхню увагу на те, що СКВУ на конґресі 1993 року задумує в зміненому статуті виелімінувати слово „вільних", залишаючи скорочену назву „Світовий Конгрес Українців". Щоб не йти в суперечність з нами, Київ відмовився від слів „конґрес" і „світовий" в пропонованій назві організації (Українська Всесвітня Координаційна Рада).

Завдання СКУ: На мою думку завдання (т. 1, пар. 2) СКУ — це збереження української національности (ідентичности), духовости, мови, культури і „стану посідання" українців діяспори; координувати діяльність своїх членів — громадських організацій діяспори, згідно з постановами Конґресів СКУ; мобілізувати громадсько-політичну думку в країнах свого поселення для сприятливого ставлення до України, її державности, економічної та духової розбудови; стояти на сторожі прав населення України та українців, які проживають на території інших держав, прав базованих на універсальній декларації прав людини.

Діспора: У моєму розумінні „діяспора" — це поселення українців поза Україною та державами, які входили в склад колишнього СССР в його границях до 1939 року.

В Києві під час форуму, базуючись на певній логіці, розділено нас на три „діяспори": Україна, „східня діяспора" — держави, які постали на території колишнього СССР, та „західня діяспора", себто ми. Я, як і багато членів Президії, уважаємо, що у нас (СКВУ—СКУ) не має жодних можливостей, ні фінансових, ні організаційних на те, щоб включити „східню діяспору" в організаційну структуру СКВУ. „Східня діяспора" ще довгі роки буде об'єктом міждержавного спілкування України з державами, які постали на території колишнього СССР (громадянство, переселення, забезпечення культурних прав, відшкодовання тощо). Для нас залишається сьогодні, у відношенні до „східньої діяспори", стояти на сторожі прав людини (мобілізуючи публічну опінію) та відгукнутись культурно — харитативною допомогою.

14—15-го травня Президія і Секретаріят СКВУ розглядатиме пропозиції Статутової комісії. До конгресу залишилось не більше як півроку. Справді, ми спізнились з відкритою громадською виміною думок про „завтрашній" СКВУ. Читачі нашої преси чекають на проникливі статті — інтерв'ю з провідними людьми нашої діяспори, і статті не на тему „чи бути чи не бути дальше СКВУ", але яким і з якими завданнями йому бути.

Ярослав Скрипник,
Едмонтон, Альта

Любомира Крупа

РАЇСА ЛИША — НОВЕ ВІДКРИТТЯ

I

Буває, що в модерній поезії читачеві не завжди і не все в ній зрозуміле. Це частинно тому, що висказані в ній думки не завжди у видній логічній послідовності. Часто це виглядає немов непов'язані частинки почувань, видінь, вражінь. Коли, одначе, читач згідний дошукуватись у поетичному творі сутности не тільки розумом, а й емоціями, тоді перед ним може розкритися ціле багатство духового світу поета.

Іван Дзюба в аналітичній студії творчости Василя Голобородька „В дивосвіті рідної хати" радить читачеві: „треба довіри до поета — і його не важко зрозуміти. І ще треба уяви, не треба надто буквально тлумачити поетові образи, надто 'логічно' доспікуватися до них"

Подібно слід підходити й до поезій Раїси Лиші — з довірою читати їх душею і розумом.

Поетеса Раїса Лиша на Заході мало відома, хібащо з кількох публікацій у „Сучасності", (ч. 9, 1991 рік), а потім у „Світовиді" (ч. 1, 1992 рік), а в Україні з періодики та журналу „Україна (Ч. 37, 1989 рік), збірка її поезій щойно готується в світ. Тому ця сильветка поетки базована на доступних зразках її творчости, на підставі її автобіографії та листів, які є своєрідною поезією. Коли вона пише про себе, то втягає вас в орбіту її почувань, передчуттів, роздумів про сутність життя. Вона каже:

> „коли пишу вірші, то маю відчуття наче випускаю на волю птахів. Час летить невимовно прудко. А в тому часі хочеться вловити вічне, істотне, прекрасне. І прагнеться себе усвідомлювати й шукати свій шлях не дуже залежно від її бистрини. Он, дерево, приймаючи вітер, тягнеться все вгору, випручується гілками, листям, квітками. Дає плоди, а само все росте вгору, до неба", (З листування).

Цю метафору можна прийняти як кредо митця — давати плоди душі, не розмінюючись і не втрачаючи з очей вічного — абсолюту.

Ключем до пізнання Раїси Лиші — людини й поета — є її автобіографічна розповідь, яка розкриває джерела її духовности і її власного світу.

Народилася поетеса в селі Єлисаветівці Дніпропетровської области. Шанобливість до життя, до її Творця, вона вдихнула в батьківській хаті: „чи не найбільший вплив на мене мав батько, який був глибохо благородна, незвичайна людина", — пише вона. З війни повернувся покалічений; тоді відкрив для себе Святе Письмо і духову сутність людини, і їй, ще дитині, розповідав про те, що йому самому відкрилося. „Для нього це було, як я тепер розумію, справжнє оновлення душі. Слово душа дуже виразно звучало в батьковій хаті. Якою вона постане перед Богом!.. (Амфора дикого степу" — спроба автобіографії, „Україна" ч. 37, 1989 рік).

Природа, давня обрядовість та вірування теж відіграли важливу ролю в її світосприйманні. „Все дитинство також сповнене розповідями про відьом, мавок, русалок, домовиків, чортів... Все це жило поряд, існувало, переплітало собою життя. Ще люблю вовків. Узимку завжди шукала їхні сліди на снігу: чи не приходили! Люблю Великдень, Зелену Неділю, Різдво, Новий рік... придумувала собі казки на Різдво й Новий рік — цілі вистави, в яких була і режисером, і виконувала майже всі ролі". („Амфора дикого степу" — спроба автобіографії — „Україна, ч. 37, 1989 рік).

Втаємничує нас про своє відчуття, що „виросла в очереті. Він був великий, таємничий як ліс. Шум очерету, небо в ставку, спів очеретянки, кування зозулі. З очерету виглядають лисиці". („Амфора дикого степу — спроба автобіографії — „Україна, ч. 37, 1989 рік). Цей інтимний зв'язок з природою находимо в багатьох віршах, з яких це один:

Небо в густому як ліс
очереті сховалося
й тихенько заснуло

блакитному небу приснився.
зелений сон

а ми й не знали
що очерет співав
колискову небу

й тому воно сяє над нами
таке без міри
прекрасне.

Почала писати зранку, ще на шкільній лавці, не усвідомлюючи собі ясно, якою має бути поезія, бо вірші „як кажуть, письменників" її відштовхували. Закінчила філологію на Дніпропетровському Університеті. „Була щаслива. Сповнена великих буряних мрій. Вірила в свою зірку, у необхідність людині благородства й доброти". Коло її зацікавлень включило мистецтвознавство, астрономію, теоретичну фізику, журналістику. Признається, що „хотілось якомога більше зачерпнути всього... і виходило так, що коли я не писала на папір, то щось про це думала, якщо не малювала на папері (у поетеси теж й малярський хист), то малювала в уяві. Бо завжди мене цікавила якась внутрішня сила і сутність речей, людей і т. д... („Амфора дикого степу" — спроба автобіографії, „Україна", ч. 37, 1989 рік). І це ніби єдиний спосіб життя. А поезія? „Поезія, творчість для мене щось таке, де я не можу пропустити жадного компромісу, попуску. Але в той же час легке, органічне, ненатужне". Прикладом цього легкого, ненатужного хоча б ці дві мініятюри:

• а в білого козеняти
на ріжках вечір

чимсь побігли маки
до хати

І дощ стоїть на порозі
з небом
пахне місяць

(„Україна", ч. 37, 1989 рік)

Закінчення буде.

ВІДОМЕ В ЦІЛОМУ світі підприємство Дисніленд Служба імміграції і натуралізації покарала гривною 395,000 дол. за переступлення правил виповнювання урядових анкет. Роберт Рід, спеціяльний агент згаданої служби, заявив, що найдено 1,156 порушень серед анкет працівників Диснілeнду. Перевірка також виявила 150 працівників зі сумнівними документами праці, з того 55 мали підроблені документи і їх відразу звільнено з праці. Керівництво Дисніленд заявило, що буде апелювати таке рішення іміґраційної служби, а їхній речник Джан МекКлінтон назвав ці порушення технічними помилками та заявив: „Ми не соромимося наших практик наймання працівників. І жодних доказів немає для того, щоби підозрівати нас у навмисному приниманю на працю нелеґальних іноземців".

Екзекутива УНС і редакції часописів відзначили день народження ред. І. Кедрина

Джерзі Ситі, Н. Дж. — Скромно, але сердечно члени Екзекутиви Українського Народного Союзу в особах головного предсідника Уляни Дячук і головного секретаря Володимира Сохана враз із усіми членами редакції щоденника „Свобода" та „Українського Тижневика" відзначили 22-го квітня 97-ий день народин сеньйора українських журналістів та довголітнього співробітника „Свободи" ред. Івана Кедрина.

Немає дня, щоб ред. І. Кедрин не відвідав приміщення редакції та адміністрації і щоб не поговорив з питоменним йому гумором із кожним зустрічним про все актуальні справи і події в Україні та про світову політику.

Цей рідкісний день народження перевів ред. І. Кедрин у повному здоров'ї і дякував учасникам скромного святкування, що зібралися в приміщеннях редакції „Свободи" за пам'ять про нього. При торті із сімома свічечками і шампанському присутні відспівали солензантові грімке „Многая літа", до якого прилучилися також члени адміністрації.

Того пропам'ятного дня, немов це нічого дивного, ред. І. Кедрин прийшов, як кожного іншого, із статтею для „Свободи", обговорюючи останні події в Україні.

Члени редакції „Свободи" з ред. І. Кедрином посередині (зліва): головний редактор Зенон Снилик, Петро Часто, Любов Коленська, Ольга Кузьмович, Раїса Руденко, Христина Ференцевич.

На службі Церкви і народу

Канонічна візитація (сидять): о. І. Бенедик , о. М. Попадюк, о. Х. Войтина (Протоіг.), о. Ю. Катрій, о. К. Іщук. (Стоять): брр. П. Салковський, І.М. Глинка, Й. Орібка, Р. Лукавий, Н. Шулька, О. Попадюк, П. Крижанівський, С.П. Іщук, В. Редька, А. Груба, Л. Кубішин, Я. Лукавий.

На південь від Ню Йорку вже майже 50 літ існує в Ґлен Ков монастир Отців Василіян, де виховуються молоді студенти на священиків-місіонерів.

Одним з головних завдань Отців Василіян є виховувати для нашої Церкви добрих священиків-місіонерів. У справі покликань Отці Василіяни роблять усе можливе. В пособорових часах духовні покликання в Америці дуже змаліли. Тож щоб зарадити цій важливій справі, Отці Василіяни вже понад 10 літ власним коштом щороку спроваджують до Америки молодих кандидатів з Бразилії, які бажають працювати як священики серед нашого люду в Америці.

Під цю пору Отці Василіяни мають в Ґлен Ков 11 студентів, на студіях у Римі шість студентів та ще чотири у Бразилії. Вже п'ять священиків, уроджeнців Бразилії, працюють по наших василіянських парафіях в Америці.

Отці Василіяни приймають не тільки молодих хлопців на священиків, але також добрих побожних хлопців на братів-монахів. Вони є укритими місіонерами, які своєю молитвою, ревною працею помагають Отцям в їхній душпастирській праці.

Один з тих братів-монахів на ім'я Йосафат Іван Орібка по монашій пробі 9-го грудня 1991 року на празник Непорочного Зачаття Божої Матері в нашій парафії в Гемтремку, Миш., зложив свою урочисту вічну присягу жити монашим життям аж до смерти. Він походить з Бразилії і сам зголосився до праці для нашої Церкви. Він приїхав до Америки 10 років тому і тепер ревно й радо помагає нашим Отцям в їхній духовній праці.

Сьогодні виховання молодих священиків вимагає великих коштів. Американська провінція Отців Василіян кілька років тому заснувала окремий Фонд Виховання Священиків у тій цілі, щоб із самих тільки процентів було можна оплачувати виховання священицького чи монашого доросту.

Ми дуже вдячні усім нашим добродіям, що складають щедрі пожертви на цей фонд, або це за життя пам'ятають про наш фонд у своїх звільненнях. У кожному василіянському монастирі щоденно несуться молитви до Бога за наших живучих і померлих добродіїв.

В справі покликань або пожертв на виховання священиків просимо писати або телефонувати:

Basilian Fathers, East Beach Drive, Glen Cove, N.Y. 11542 tel: (516) 671-0545

Отці Василіяни

Ділимося сумною вісткою з друзями,
кол. студентами холмської гімназії 1940-1943 рр.,
що дня 20-го лютого 1993 р. у Варшаві
відійшов у вічність на 69-му році життя

бл. п.

Петро Рудницький

наш сердечний друг, кол. в'язень нацистської тюрми, а пізніше актор варшавських сцен легкого жанру.

ПАНАХИДА відбулася 27-го лютого 1993 р. у Варшаві „на Волі".

Закликаємо друзів вшанувати пам'ять нашого друга — замість квітів на могилу жертвою на Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля.

ОЛЬГА ТЕРЕБУС-КЕКІШ, Yonkers, N.Y.
ОРЕСТ С. СЛУПЧИНСЬКИЙ, New York City

Шкільна Рада допомагає українському шкільництву в Україні

Нині ідея національної школи, що ввібрала б у себе мудрість і досвід високорозвинених країн і стала б запорукою піднесення економіки, культури, забезпечення гармонійного інтелектуального та фізичного розвитку кожної особистости, набуває щодалі більшого поширення на всіх українських просторах.

Неабияку допомогу в здійсненні ідеї саме такої школи, в тому, щоб оживити коріння національного духу, напоїти молоді душі соками любови до рідної землі, запалити прагнення працювати в ім'я розбудови незалежної України, надає й діяспора. За її ефективної допомоги торік вийшли з друку нові підручники для молодших кляс — від 1-ої по 4-ту, що вже здобули визнання педагогічної громадськости. Тепер за участю освітян діяспори передруковують історію України Дмитра Дорошенка, опрацьовується хрестоматія української літератури XX століття. Для їх підготови і видрукування потрібен певний час. Покищо ж майже єдиною основою, методологічною і методичною базою для запровадження в школах українських національних програм залишаються видання Шкільної Ради.

Ясна річ, потреба в рідношкільних підручниках ще довго залишатиметься гострою. Очевидно, що задовольнити всі потреби для нас неможливо, але дедалі нарощувати наші зусилля, збільшувати допомогу — в цьому бачимо свій національний обов'язок.

Приємно відзначити, що на заклик Шкільної Ради надати допомогу в забезпеченні шкіл України підручниками й посібниками, наша громада відгукнулася позитивно й досить активно.

Цю допомогу було сприйнято з почуттям глибокої вдячности. От що, наприклад, пишуть учителі й учні Кривоозерської середньої школи №.1: „Дозвольте щиро подякувати Вам за Вашу увагу, чуйність, турботу, за Ваше піклування про наше духове збагачення, за Ваш безцінний подарунок. Перегортаючи сторінки надісланих книг, вчитуючись у рядки друкованого матеріялу, ми всі — і дорослі, і діти — відкриваємо для себе багато нового, досі непізнаного. Перед очима постають віки життя українського народу, справжнього життя, а не викладеного в заполітизованих підручниках, які видавалися в колишньому СССР. Лише тепер ми почали відкривати для себе багато нового, дізнаватися про справжніх героїв нашої землі.

Хочеться висловити вам також велику подяку за те, що ви, далеко від нашої неньки-України, зберегли традиції, звичаї нашого з Вами народу, нашу рідну мову калинову".

Про велику роботу на ниві національного відродження повідомила, за дорученням колективу української національної школи №68 м. Кривого Рогу, заступник директора Людмила Іващенко. Вона висловила найщирішу подяку за надісланий нашою Шкільною Радою комплект книг, який надзвичайно допоміг учителям у прилученні учнів до скарбів рідної мови, культури українського народу, національних традицій.

Схвильованого листа одержали з Хмельницького обласного об'єднання Товариства Української Мови ім. Тараса Шевченка „Просвіта".

„Сердечно дякуємо Вам за пакунки з книгами — з історії України, історії української культури, філософські лектури", написала голова об'єднання Зоя Ді-

(Закінчення на стор. 4)

Ділимося сумною вісткою,
що в понеділок 10-го травня 1993 р. на 71-му році життя
упокоїлася в Бозі наша дорога ВУЯНКА І ХРЕСНА МАМА

бл. п.

ТЕРЕСА БОЖИК

ПАНАХИДА відбудеться у вівторок 11-го травня 1993 р. о год. 7:30 вечора в похоронному заведенні Quinn, Асторія, Н. Й.

ПОХОРОН відбудеться в середу 12-го травня о год. 9:30 ранку в церкві Чесного Хреста в Асторії, а опісля на цвинтар св. Духа в Гемптонбурґу, Н. Й.

Залишені в смутку:
кузинки — СТАНІСЛАВА САВІСКА,
— ГАЛІНА ДОМІЕТКО в Польщі
шваґер — ОЛЕСЬ БОЖИК з родиною у Львові
ПАРАНЯ СУСЬ з родиною
ІВАНКА ОСІДАЧ з родиною

та дальша родина в Польщі, Канаді й Україні

СВЯТОСЛАВ ЮРІЙ ГОРДИНСЬКИЙ

мистець, поет, літературознавець, перекладач, критик, автор мистецьких монографій

упокоївся в Бозі дня 8-го травня 1993 року
у віці 86 років

ПАРАСТАС відбудеться у вівторок 11-го травня о год. 7:30 вечора в українській католицькій церкві св. Івана Хрестителя при Семфорд авеню в Нюарку, Н.Дж. і з тої самої церкви 12-го травня о год. 9:30 ранку розпічнеться похоронний обряд на український православний цвинтар св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н.Дж.,

про що в глибокому смутку повідомляють:
МИРОСЛАВА — дружина, Верона, Н.Дж.
ЛАДА КАЯ — дочка з чоловіком ЖАНОМ і дітьми КАТЕРИНОЮ, МИКОЛОЮ і СТЕФАНІЄЮ, Париж
ЛАРИСА ТОЛІВЕР — дочка з чоловіком ХРИСТОФОРОМ, Бостон, Масс.
ДАРІЯ ГОРДИНСЬКА-КАРАНОВИЧ — сестра, Нюарк, Н.Дж.
БОГДАН — брат з родиною, Дрейк, Н. Дакота
ВОЛОДИМИР — брат з родиною, Лівінґстон, Н. Дж.

Шкільна Рада...

(Закінчення зі стор. 3)

денко і наголосила: „Ваша допомога неоцінима!" Розповівши про конкретні заходи, що провадяться завдяки одержаній літературі, вона завершує листа словами, що й нас надихають, кличуть до дальшого посилення праці: „Не сидимо, склавши руки і результати таки бачимо: вже 28 шкіл із 30 м. Хмельницького українські! Будьте певні, що й Ви до цього причетні своєю допомогою!"

До Шкільної Ради продовжують надходити численні листи з проханням надіслати навчальні підручники та посібники. Один із них, наприклад, від Павла, родом з села Троїцько-Харцизьк, Донеччині. Українську школу в його рідному селі з відомих причин і у відомий час без згоди батьків зробили російською. Але директор школи Любов Соколова поставила перед собою благородну мету — відродити українську школу. Потрібна допомога — по 25 підручників для кожної кляси. Автор листа звернувся до нас. Шкільна Рада надіслала на адресу школи підручники й методичну літературу. Шкільна Рада отримала таку відповідь: „Голова відділу народної освіти, директор школи, педагогічний колектив, учні, батьки селеща Троїцько-Харцизька Школи №.18 сердечно дякуємо Вам за безцінний дар — 425 підручників, які Ви нам надіслали.

Ви навіть не уявляєте, яку допомогу ми одержали...

Можете бути певні, шановні пані й панове, що ми за допомогою Ваших підручників докладемо всіх зусиль, щоб діти нашого селеща виросли свідомими громадянами української держави".

Виконуючи прохання наших побратимів і посестер, ми останнім часом значно зактивізували допомогу школам та організаціям в Україні, надіслали і продовжуємо надсилати велику кількість пакунків по різних адресах. Якщо на початку, головним чином, ішли книжки до шкіл західних українських земель, то тепер об'єктом висилки стали школи центральних та східніх земель України. Все більше пошириться ідея національної школи по всіх українських просторах. Нав'язано також контакти з українським громадами навіть далеких закутків колишнього Совєтського Союзу — від Мурманську на Півночі Росії до Владивостоку на Далекому Сході. Надсилаємо літературу для українців, що мешкають й в інших країнах. За неповних три роки Шкільна Рада надіслала декілька тисяч підручників на загальну суму 125,000 дол.

У попередньому виданні „Свободи" ми надрукували до відома всім зацікавленим імена добродіїв-жертводавців. А тепер продовжуємо цей почесний список осіб, які надіслали свої пожертви до кінця 1992 року, а саме: Галина Островерха — 1,500 дол., д-р Богдан Коваль — 1,000 дол., Український Літературно-Мистецький Клюб — 1,000 дол., Параскевія „Пріся" Витвицька — 1,000 дол., Станиця 1-ої УД—УНА в Гартфорді — 465.31 дол., Самопоміч — Гартфорд, Конн. 300 дол., Борис Галаган 100 дол., Ярослав Сидір — 50 дол., Галина Полтава — 50 дол., Віра Дратвінська — 25 дол., д-р Едвард Жарський — 25 дол., Василь Мацьків — 20 дол., Павло Д. Лисенко — 0 дол., Юрій О. Мичковський — 5 дол.

Шкільна Рада в імені численних шкіл України передає щиру подяку всім добродіям, що відгукнулися щедрим даром на це благородне діло — діло освіти й виховання майбутнього українця.

Дальші пожертви просимо висилати на адресу Шкільної Ради (пожертви можна відрахувати від податків): Educational Council UCCA, P. O. Box 391, Sooper Station, New York, N. Y. 10276-0391.

Управа Шкільної Ради

В річницю смерти співачки Ф. Слоневської

Дня 4-го травня 1992 року померла у Варшаві, у віці 85 років, одна з найкращих солісток опери, меццо-сопрано Франціска Слоневська. Уроджена в Бориславі в 1907 році в українській родині Денисів, вже 14-літньою дівчинкою співала в хорі „Боян", а в 1926 році почала співати в мандрівнім театрі Йосипа Стадника.

Після вистав ансамблю Стадника в залі польського Великого театру у Львові, директор того театру Стефан Заремба заанґажував Франціску Денис співати в його хорі. З того часу почала науку співу у проф. Романа Любінецького ,а це відкрило їй можливість деб'ютувати в операх у коротших ролях. Дипломова креація молодої циганки Кармен в опері тої назви Бізе 22-го червня 1939 року у Львівській опері зразу утвердила нашій Денисівній місце в почоті кращих солістів і любимців публіки.

Конкурс віртуозів у тому самому довоєнному році приніс співачці черговий успіх у формі диплому лавреатки.

Після закінчення Другої світової війни Ф. Денис виїхала зі Львова з польськими акторами до Катовиць і там від 1946 року співала в опері, зорганізованій Адамом Дідуром. Сезон 1948-49 року проспівала вона в Познанській опері, а в 1949 році у Варшаві. Вона співала провідні партії в операх : „Кармен", „Аїда", „Сальоме", „Мадам Батерфляй", „Пікова дама", „Трубадур", „Страшний двір", „Льогенґрін".

Славна в Польщі Франціска Слоневська вийшла з оперної сцени у віці 62 років. Та слава того світу коротка, верх бере скоре забуття. На її похороні 7-го травня 1992 року явилася на цвинтарі Повонзкі у Варшаві лище жменька найближчих.

Про що давніше відому в Польщі співачку-українку не знаходжу згадки в українських посібниках, тому оце публікую в першу річницю її смерти повнищу коротку посмертну згадку. Для цього використав я нотатку Володимира Голубова, надруковану в „Життю Варшави" 15-го червня 1992 року.

Степан Кікта

Комісія...

(Закінчення зі стор. 2)

краще чим помирати, чи жити у пеклі постійної загрози.

Плян розв'язки проблеми авторами якого є Венс-Овен погребаний увиду останніх завоювань сербів і хорватів. Можна реально думати, що можливо їх „викурити" з цих теренів? Принцип непорушности кордонів, на який так покладається й Україна — вагомий. Але кордони Боснії — це не якісь історичні кордони, які від віків відмежовують народи. Це креатура Тіта, з метою творити юґославський „перетоплюючий казан", який, на жаль, тріс від гарячі ненавистей між православними, католиками і мусулманами на терені Боснії. Коли Македонія, чи Словінія, яких населення кожної не сягає 2 мільйонів, існують як незалежні держави, то чому не викроїти виключно мусулманську Боснію та не дати змоги сербам і хорватам, сконцентрувавши те населення на теренах прилягаючих до їхніх материків, з'єднатись зі своїми материками? Існуюча Боснія не витримує процесу „перетоплювання" Силувати сербів і хорватів жити далі під однією стріхою з мусулманами і вірити, що вони погодяться далі жити у якійсь новій уже „зфедерованій Боснії", то так як запевнити подружжя, де чоловік і жінка майже мордували себе, а їм відмовлено розводу, що держава заґарантує їм безпеку встановивши 24-годинну поліційну охорону в їхній хаті...

І врешті оце: вимазати в душі українця пам'ять про мусулманські наїзди на його землі, ці грабунки, насилування жінок, забирання у ясир, палення цілих сіл, масові вбивства? А вони, спльондрувавши землі України, залишили їх. І не „потурчили" наші християнські душі, як це вдалось туркам із частиною земляків сербів, які жили над річкою Босна (відкіль назва тих яничарів пішла). А коли серби й жорстокі, то від кого навчились такими бути, як не від мусулманів?

Падуть громи на сербів, та ще й які? А у медалі таки завжди дві сторони. І не находити іншої розв'язки цієї так болючої траґедії, як примушувати непримиримих ворогів далі жити у штучно створеній державі, це таки годі сприйняти. І треба пам'ятати, що у медалі завжди дві сторони!

Д-р Юліян Рабій

А у медалі...

(Закінчення зі стор. 2)

про пряме постачання. Втрати від підвищених цін за ліки становлять за розрахунками комісії понад 10 млн. дол. Одже у цьому році Україна отримає угорські ліки не від Угорщини, а від посередника з Індії.

Всі ці висновки дозволили комісії О. Костюка та Валютно-Кредитній Раді зробити чіткий висновок: „Висловити недовір'я міністрові охорони здоров'я України Ю. Спіженкові і заступникові міністра Мальцеву. Просити Кабінет Міністрів України вжити адміністративну відповідальність у відношенні до Ю. Спіженка". Міністрові загрожувало звільнення. Але саме тут прийшли в дію механізми тиску.

Серед журналістів розповсюдилася інформація, що після заяви Валютно-Кредитної Ради І. Юхновському зателефонував Президент Леонід Кравчук і висловився в обороні Спіженка. Через декілька днів Юхновський заявив свою резиґнацію з посту першого віцепрем'єра. І хоча в інтерв'ю І. Юхновський спростував зв'язок між своїм бажанням піти і справою Спіженка, навряд чи можливо говорити про повну відкритість колишнього віцепрем'єра. Зв'язок безумовно є.

Але справа перевірки контрактів ще продовжується. Спіженко заявив, що не він, а кредитори визначали умови контрактів. Німеччина, наприклад, висунула вимогу, щоб Україна використовувала її кредит на закупівлю тільки німецьких ліків, хоча це було іноді невигідно.

Ю. Спіженко назвав комісію Костюка непрофесійною та неспроможною зробити вірні висновки. Створено нову комісію, яка цілковито співчуває Спіженкові. Висновки її праці можна передбачити вже тепер.

Останнім часом все більше говорять про те, що Кравчук та Кучма примусять зрезиґнувати такого „відомого" міністра. З непідтверджених джерел відомо, що наказ про звільнення Спіженка був підписаний 26-го квітня, але поки що офіційного повідомлення не було.

Але І. Юхновський вже пішов і заледве чи повернеться. Питання одне: чи варте звільнення Спіженка втрати Юхновського?

Нині передбачається ще один скандал. Тепер навколо постачання за кордон української криці. Хтось заробить за допомогою корупції мільйони, а когось примусять піти.